Date ______
Page ______

Assignment

Major - Economics

NAME : Rabari Harkhu Raja Bhai

SEM : COC Sem - 1

Roll No: 178

PRN No: CoC 2025178

Subject: COC - Banking and Finance

Code : 101

BANKING AND FINANCE

1. RBI ની નાણાકીય નીતિ :-

પ્રસ્તાવના :

RBI એ ભારતની મધ્યસ્થ બેન્ક છે. જે આર્થિક સ્થિરતા જાળવવાનું કાર્ય કરે છે. જેમાં નાણાકીય નીતિ મહત્વનો ભાગ છે. જેને Monetary policy દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે.

• **નાણાકીય નીતિ :**

એવા સાધનોનો સમૂહ જેનો ઉપયોગ રાષ્ટ્રની મધ્યસ્થ બેન્ક દ્વારા એકંદર નાણા પુરવઠાને નિયંત્રિત કરવા અને આર્થિક વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટે કરવામાં આવે છે.

• **પ્રકારો :-**

1. વિસ્તારવાદી 2. સંકોચવાદી 3. તટસ્થ.

1. **વિસ્તારવાદી :-**
- ઉદ્દેશ્ય - આર્થિક વૃદ્ધિ વધારવી, બેરોજગારી ઘટાડવી.
- RR માં ઘટાડો, CRR ઘટાડો, OMO ની ખરીદી
- લોન સસ્તી થવાથી રોકાણો વધશે.
- જો વધુ પડતું થાય તો મોંઘવારી વધી શકે.

2. **સંકોચનવાદી :-**
- ઉદ્દેશ્ય : મોંઘવારીને નિયંત્રણ કરવું.
- RR માં વધારો CRR વધારો, OMO ની વેચાણ
- લોન મોંઘી થશે અને ખર્ચ ઘટશે.
- વૃદ્ધિ ધીમી પડી શકે.

3. **તટસ્થ :-**
- ઉદ્દેશ્ય - મોંઘવારી અને વૃદ્ધિ વચ્ચે સંતુલન કરવું.
- અહીં દરમાં કોઈ ફેરફાર કરવામાં આવશે નહીં.
- અર્થતંત્ર સ્થિર ગતિએ ચાલે.

• **ઉદ્દેશ્યો :-**

1. RBI નો પ્રાથમિક ધ્યેય 4% મોંઘવારી જાળવવાનો છે. જેની ±2 ટોલરન્સ છે. 2016 ના ફ્રેમવર્ક હેઠળ નક્કી

વધેલ છે.

૨. GDP વૃદ્ધિને પ્રોત્સાહન આપવું ખાસ કરીને નબળી વૃદ્ધિના સમયે

૩. બેંકોમાં મૂડીની પર્યાપ્તતા, લીક્વીડિટી અને નાણાકીય જોખમ ઘટાડવા.

૪. રોજગારી વધારવી અને રૂપિયાના મુલ્યને સ્થિર રાખવો.

• [સાધનો :-]

• પ્રત્યક્ષ સાધનો :

1. Repo Rate

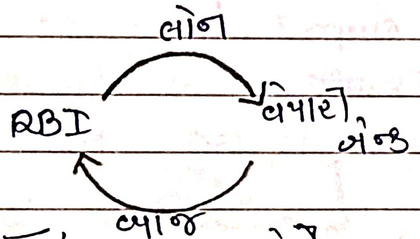

• મોંઘવારી નિયંત્રણ
• વ્યાજ દરોનું નિર્ધારણ

[ટુંકાગાળા માટે]

2. [રિવર્સ રેપો રેટ :]

- ઉદ્દેશ્ય: બજારમાંથી પૈસા શોષી લેવા.

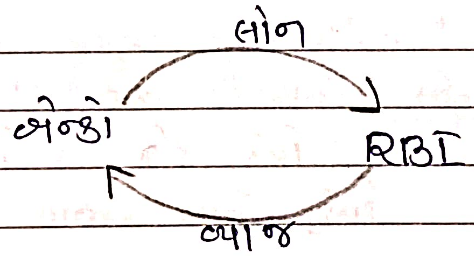

- રેપો રેટ કરતા આ રેટ ઓછો હોય છે.

3. [CRR] :-

બેંકો તેનો જમા રકમનો ટકો RBI માં જમા કરાવે. બેંકની ક્રેડિટ આપવાની સમાનતાને વધારવી / ઘટાડવી.

4. [SLR]

બેંકોને તેમની નેટ ડિમાન્ડ અને ટાઇમ લિયાબિલીટી નો ટકો સરકારી બોન્ડસ, Gold-

Rabari Hamirbhai Raju Bhai

HR Rabari

વગેરેમાં રાખવો.

- સરકારી ધિરાણને નિયંત્રીત કરવો.

5. [MSF :-]

બેન્કો તત્કાલિન રેપોરેટ +0.25% પર RBI પાસેથી લોન લઇ શકે.

- લિક્વીડીટી કટોકટીમાં મદદ

- પરોક્ષ સાધનો :

1. OMO : RBI સરકારી બોન્ડ ખરીદી અને વેચે છે. બજારમાં લિક્વીડિટી વધારવી અને ઘટાડવાના ઉદ્દેશથી.

2. Marginal Requirment : કેટલીક લોન પર ગીરવે મુકવાની રકમ વધારવી. ચોક્કસ ~~સે~~ Sector માં Credit ઘટાડવી.

- [અન્ય સાધનો :]

1. LAF :

- રેપો રેટ + રિવર્સ રેપો રેટનું સમાયોજન. રોજની લિક્વીડીટીને નિયંત્રિત કરવા માટે

2 Term Repo operation :

- 7, 14, 28 દિવસની લોન આપવી.

3. વેરિયેબલ રેટ રેપો :

- ચલ વ્યાજદર સાથે રેપો.

- અસર :

1. આર્થિક વૃદ્ધિ : વિસ્તરણકારી નીતિ : વ્યાજદર ઘટાડીને અને પૈસાનો પુરવઠો વધારીને રોકાણ અને ખર્ચ વધે છે. જેનાથી GDP વૃદ્ધિ થાય છે.

- સંકોચનકારી નીતિ : વ્યાજદર વધારીને ખર્ચ અને રોકાણ ઘટાડે છે. જે વૃદ્ધિને ધીમી પાડી શકે છે.

2. ફુગાવો :- નીચા વ્યાજદરથી માંગ વધે છે. જેનાથી ફુગાવો વધી શકે છે. - ઉંચા વ્યાજદરથી માંગ ઘટે છે, જે ફુગાવાને નિયંત્રણ કરે છે.

3. **બેરોજગારી :**
- વિસ્તરણકારી નીતિથી વ્યવસાયો વધુ રોકાણ કરે છે. જેનાથી નોકરીઓ વધે છે.
- સંકોચનકારી નીતિથી રોકાણ ઘટે છે. જે બેરોજગારી વધારી શકે.

4. **વિનીમય દર :**
ઉંચા વ્યાજદરથી વિદેશીમુડી આકર્ષાય છે. જેનાથી રૂપિયો મજબુત થાય છે. - નીચા વ્યાજદરથી મુડી બહાર વહે છે, જે રૂપિયાને નબળો પાડે છે.

5. **રોકાણ અને બચત :**
- નીચા વ્યાજદરથી લોન સસ્તી થાય છે. જે રોકાણને પ્રોત્સાહન
- ઉંચા વ્યાજદરથી બચત વધે છે. રોકાણ ઘટે.

6. બેન્કિંગ અને નાણાકીય સ્થિરતા :
CRR, SLR જેવા સાધનોથી બેન્કોની [મકોવીડોર] નિયંત્રીત થાય છે.
- અતિ વિસ્તરણથી નાણાકીય અસ્થિરતા થાય છે.

• **[આયાત અને નિકાસકારો પર અસર :-]**

1. વિનીમય દર પર અસર :
- વિદેશી મુડી બહાર વહે છે. જેનાથી સ્થાનિક કરન્સી નબળી પડે છે.
- નિકાસ સસ્તી થાય છે, વિદેશી બજારમાં સ્પર્ધા વધે છે. - નફો વધે
- આયાતો મોંઘી થાય છે અને ખર્ચ વધે છે.

• **સંકોચનકારી નીતિ :**
- વિદેશી મુડી આકર્ષાય છે. જેનાથી કરન્સી મજબુત થાય છે.
- નિકાસો મોંઘી થાય છે. વિદેશી બજારમાં સ્પર્ધા ઘટે છે.
- આયાતો સસ્તી થાય છે. અને ખર્ચ ઘટે છે.

2. **માંગ અને ફુગાવા પર :**
- વિસ્તરણકારી : અર્થતંત્રમાં માંગ વધે છે જેનાથી સ્થાનિક વસ્તુઓની માંગ વધે છે. આયાતો વધી શકે છે. પણ ફુગાવો વધે તો નિકાસકારોના ખર્ચ વધે. - સંકોચનકારી : માંગ ઘટે અને આયાત-

Rabari Hanrsha Raja Bhai

HR Rabari

ઘટે. ફુગાવો નિયંત્રણમાં રહેતો નિકાસકારોને સ્થિર કિંમતોનો લાભ મળે.

3. **ક્રેડિટ અને રોકાણ પર :-**

- નીચા વ્યાજદરથી લોન સસ્તી થાય છે. નિકાસકારો અને આયાતકારો બંને વ્યવસાય વિસ્તારી શકે પણ વિનિમય દરની અસર વધુ પ્રબળ હોય છે.
- ઊંચા વ્યાજદરથી ક્રેડિટ મોંઘું થાય છે. વ્યવસાયોના વિસ્તારમાં અડચણ જે આયાત - નિકાસને અસર કરે.

• **સામાન્ય લોકો પર પડતી અસર :**

1. લોન અને EMI
- હોમ અને કાર લોન સસ્તી, EMI વધે અને બોજો વધે
2. બચત અને FD : - બચત ખાતા / FD પર વ્યાજ ઘટે બચતનું વળતર ઓછું, FD પર વ્યાજ વધે.
3. ખર્ચ અને ખરીદી : સસ્તી લોન, કાર, ઘર અને મોબાઈલની ખરીદી વધે, મોંઘી લોન → ખર્ચ ઘટે.
4. નોકરી અને આવક : - વ્યવસાય વધે અને નોકરીઓ વધે, પગારમાં વધારો
5. ફુગાવો અને કિંમતો : વસ્તુઓ મોંઘી અને દાળ - શાકભાજીના ભાવ વધે કિંમતો ઘટે અને બજેટમાં રાહત.
6. શેરબજાર : રોકાણ વધે અને બજાર ઉછળે, રોકાણમાં વધારો થાય.

• વેપારી પર અસરો :

1. સ્ટોક Stock Market : લોન સસ્તી અને કોર્પોરેટ નફો વધે સંકોચનથી લોન મોંઘી અને ખર્ચ ઘટે છે.
2. ફોરેક્સ : રૂપિયો નબળો અને એક્સપોર્ટર્સને ફાયદો, ઇમ્પોર્ટર્સને નુકસાન. સંકોચનથી રૂપિયો મજબૂત જ્યાં ઈમ્પોર્ટર્સને ફાયદો અને એક્સપોર્ટર્સને નુકશાન પડે.
3. કોમોડિટી : નીચા રેટથી Gold માં રોકાણ વધે. સંકોચનથી ઉંચા રેટથી Gold ઘટે અને ફૂડ માંગ ઘટે.

Rebari Harakha Raja Bhai

Date ______
Page ______

HR Rabari

4. **Bond Market :**

બોન્ડ યીલ્ડ ઘટે અને બોન્ડ કિંમતો વધે. સંકોચનથી યીલ્ડ વધશે અને બોન્ડ કિંમતો ઘટશે.

5. **બોન્ડ વોલેટિલિટી :**

ઓછી અનિશ્ચિતતા - લો વોલેટિલીટી અને સંકોચનથી અને સંકોચનથી ઊંચી અનિશ્ચિતતા અને હાઈ વોલેટિલીટી

Thank you.